

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Խիթիկոստ գրվում են միայն խմբագրատան մէջ:

(Պատրաստողացիք զիմուս են ուղղակի
Тифлис. Редакция „Мусах“)

ՄԱՅԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւտեան 10—2 ժամ
(Նացիկ կիրակի և ամբ որեւորից)

Հայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:

Հայտարարութիւնները համար վճարում են
իւրաքանչիւր թաւոն 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԵԿԱՎՈՐՈՒՄ

Գումարի վճիռը—ն.բ.ք.ին տեսութիւն
համակ հուշուց: համակ Վարդից, համակ Ախար-
քալարից: համակ Աստաթիկից: համակ խմբա-
գրին: հերթին լուրեր—Արտաքին տեսութիւն
թիւն: Գ.Ե.Լ. շրմանդարտան: Թիւրքիա: Աղփայի
հերթին գործերը: համակ Թիւրքիայից: Արտաքին
լուրեր:—Հայտարարութիւններ:

ԴՈՒՍԱՅԻ ՎՃԻՐԸ

Հունիսի 2-ին Թիֆլիսի Դու-
մայի մէջ կայացաւ մի վճիռ, որ
ցոյց է տալիս թէ մեր քաղաքա-
յին վարչութիւնը կամենում է
նոր միջոցների ձեռք տալ քաղա-
քային տնտեսութիւնը բարորդելու
համար:

Դուման վճիռ է մի քաղաքա-
յին փոխառութիւն անել 750,000
րուբլ գումարով:

Դեռ 1873 թիւին մեր «Մը-
շակի» մէջ շատ անգամ խօսել
ենք քաղաքային փոխառութեան
անհրաժեշտութեան մասին, բա-
ցատրելով նրա էությունը: Եւ
ճշմարիտ, ինչպէս շատ անգամ
կրկնած էինք, կան ծախսեր, որ
քաղաքը երբեք չէ կարող անել
իր մշտական, սովորական եկամու-
տից, այն ինչ այդ ծախսերը ան-
հրաժեշտ են: (Օրինակ ջրանցքը,
քաղաքի բնակիչներին մաքուր
ջուր տալը՝ անհրաժեշտ ծախսե-
րից մինն է: Բայց եթէ քաղաքը
այդ անհրաժեշտ ծախսը անելու
համար վախճանայ փոխառութեանց,
—այն ժամանակ երբեք չի իրա-
գործի ջրանցքը:

Նոյն ինքն քաղաքային ինքնա-
վարութեան կանոնադրութիւնը
թոյլ է տալիս քաղաքին առանց
տէրութեան թոյլտուութեան փո-
խառութիւն անել, այն պայմանով,
որ փոխառած գումարը չը վերա-
գանցի քաղաքի նախնիքաց եր-
կու տարվոյ մուտքի գումարից:
Եթէ անելու փոխառութեան
գումարը վերադանդելու լինի յի-
շուալ քաղաքային գումարներից,
այն ժամանակ պիտի մինիստրու-
թիւնից խնդրի թոյլտուութիւն,
որ վաւերացնելով փոխառութեան
պայմանները, պիտի տեղեակ լինի
ինչ աղբիւրներից քաղաքը զիտա-
ւորութիւն ունի տարուց տարի

վճարել իր յանձն առած պար-
տաւորութիւնները:

Վախենալ փոխառութեանց
կարող են միայն կամ յետագէմ
մարդիկ, որոնք ամեն նորութեանց
վախենում են, կամ նրանք, որոնք
համոզված են թէ այժմեան քա-
ղաքային վարչութեան ներկայա-
ցուցիչները անընդունակ կը լինեն
փոխառութեանց ստացած գումար-
ով որ և է օրինաւոր գործ կա-
տարել:

Ինչ և իցէ սկզբունքով չէ կա-
րելի չը համարել քաղաքային փո-
խառութեան գործին, որ միջոց
կը տալ քաղաքին զանազան օգ-
տուէտ և անհրաժեշտ հիմնար-
կութիւններ իրագործել և շէնքեր
կառուցանել:

Մասնաւոր և հասարակական
տնտեսութեան մէջ զանազանու-
թիւնը այն է, որ մասնաւոր ան-
ձը կարող է և պէտք է ինչպիսի-
զութեան համար կարգադրել իր
ծախսերը իր եկամուտներին հա-
մեմատ, իսկ հասարակական հիմ-
նարկութիւնը, քաղաքը, համայնքը,
կամ պետութիւնը, երբ ունի ան-
հրաժեշտ ծախսեր, պէտք է ան-
պատճառ միջոցներ գտնի այդ
ծախսերն անելու համար:

Քաղաքը չէ կարող ասել՝ ես
փող չունեմ, ուրեմն թող քաղա-
քացիները գրկվեն մաքուր ջրից
և փողոցի լուսաւորութիւնից: Այ-
սոյ ծախսերը անհրաժեշտ են,
ուրեմն եթէ քաղաքային պատ-
րաստի գումարներ չը կան, պէտք
է փոխառութիւն անել:

Մի և նոյն ժամանակ առած
փոխառութեան միջոցով կատար-
ված բարեկարգութիւնները իրանք
էլ, եթէ օրինաւոր կերպով կա-
տարվեն, կը բարձրացնեն քաղա-
քի եկամուտները, կը գառնան
քաղաքի համար եկամուտի նոր
աղբիւրներ:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԶՈՒՆՈՒՄ

12 մայիս

Այս տարի թանգարանը Հուշում մայրցիւղ-
ութեան հասաւ, և եթէ մի քանի մարդասէրներ

օգնութիւնը չը լինէր, կատարել տով կրնային
բացառանքներ օգնելու համար կարգված յանձնա-
ժողովը քաղաքիս աղքատներին մեծապէս օգնել,
բայց գիւղերի վիճակը անտանկի էր, ամեն որ
զանազան կողմերից սրտամաշ լուրեր էին մեզ
հասնում: Այսու են ջիւանջիլը գաւառի բնակիչ-
ները երկար ժամանակ քաղցած մնալով, զանազան
կենդանիների գէշերով են կերակրվելու եղել: Ջի-
ւանջիլի գաւառապետը իր ժողովրդի դժբախտ
խանութով նահապետապէս, տէրութիւնից մեծ օ-
ժանդակութիւն է ստացել: Բայց ունենէ, որ նա
արդարեւեւեւ մատակարարելով ժողովրդին իր
տապած նպատակը, ճշդութեամբ մարտաման հաշի-
կը տալ: Թէ և անցած տարի մուկն ու մարտիկը
Հուշում գաւառին այնքան չէին վնասել որքան ու-
րիշ տեղերին, բայց գործած պատահիկի եղաւ
թանգարանը, որի պատճառներն մեծ մասը ա-
րեւմտական էին, օրինակի համար պ. Զախվի-
ւանքը հաղորդաւոր չեմփրանելով ցորեն էր հա-
ւաքել տուէր ու մի շուկայի վաճառականի ճարպիկ
օգնութեամբ ծածուկ իրաւունքը ստացել և ցորենը
փախցրել էր Գանձակ:

Անցած շաբաթ Ար. վարդապետ Սեդրակեան-
ըն մարտիկ ընկաւ գէպի ս. լշվիման առանց
մի որոշ բան յայտնելու իր վերադարձի մասին:
Նա հետաքրքիր հերկու կառավարութիւնները
միմանց հետ հաշտեցած ու երկուսից էլ բաւա-
րանալով: Այսու են, որ նրան խոտուցել են աւելի բար-
ձր պաշտոն տալ: Եթէ ճիշդ լինի մեր լսածը ու չ,
Սեդրակեանը կրկին չը վերադառնայ, այն ժամա-
նակը շատ ցաւալի պիտի լինի, որ մեր Հուշում
պէս մի թեմ գրկվի այնպիսի մի անհնաժէ մակը
և ուսումնասիրանքի անհնաժէ պայտապանցի: Հա-
մարձակ կարելի է ասել՝ Սեդրակեանն էր միայն,
որ կարողացաւ մեր ուսումնասիրանքը տոյն նա-
խանելի և ծաղկող դրութեանը հասցնելու: Եւս-
ման է որ արգելադրութիւնը հրաւիրել է առա-
ջիկայ տալով համար և պ. Ս. Սեդրակեանին
Այսու են այս տարի պ. Աղաթանեանը մտադրի
է իր պաշտոնը թողնել (թէ և մինչեւ հիմա էլ ին-
դածի պէս էր), սրովհետեւ չորսիւս պրակտիկայի
այնքան ժամանակ չունի, որ ուսումնասիրանքին
էլ ճշդութեամբ իր պաշտոնը կատարի: Թողնում
են ուսումնասիրանքի յառաջդիմութեան, ուսու-
ցիչների անձնութեան և պ. Աղաթանեանի
գործունէութեան վրա մանրամասն խօսելը մինչև
քննութիւնների վերջնաւոր:

Օրերուս Հուշում վախճանեցաւ մի շատ ճիւր
մարդ. յայտնի չէ թէ, քանի տարեկան էր, միայն
այն մի քանի տարի էլ քրանից առաջ էր տեսել
իր հինգերորդ սերունդը՝ թուան թուել: Նրա
թաղումը մեծ հանդէսով կատարեցին, 2000 ռուբ-
լոց աւելի, առում են, միայն թիկաների համար
է ծախված: Մի շաբաթվայ ընթացքում Հուշին
կորցրել մոտ 5000 ռուբլ, իսկ քաղաքի և նոյն օր-
վայ թիկաների համար: Հ. Սեդրակեանի քաղաք
այս յիմար սովորութեան դէմ տալարիւն մնաց:
Տեւում և զարմանալի երեւոյ է չուշեցիների մէջ
իրենց մեծանքու ժամանակը մի շնչին բան անցել
կարող են: Եւսուսում սպալանի գործերի, կամ դպրոցի
համար, մինչդեռ հաղորդել միմեկին են թաղան
վրա ի զօր ստեղծ և վառ օրինակ լինում միւս-
ներին:

Այս շաբաթ Հուշում դատարանում կը քննվի
մեղադրուց եկեղեցու երեսփոխի գործը ժողովը
զանա ճեւա: Դադարաւոր երեսփոխից հաշիւ է պա-
հանել և նա փոխանակ օրինաւոր հաշիւ տալու,
յարապակէ է ժողովրդի վրա և մի երեսփոխի
ծննդն ու յիւրեղներով ճանապարհ գրել: Աւելորդ
են համարում որս մասին երկամբ ու բարակ դը-
րել, քանի որ սոցա տակերը ու գործունէութիւն-
ները վաղուց ճանաչել են ընթերցող հասարակու-
թեանը:

Գողթնութիւնների լուրերը քաղաքում օրից օր ա-
ւելի են լսելի լինում: քաղաքի անապրոսկին
մասին էլ աւելորդ է զրկել: Բայց զարմանում ենք,
որ «Մեղադրութիւն» թղթականութեանը
անգոր է գտնում սոցա առաջն տանելու համար
և մինչև անգամ հրապարակաւ նրանցից հորձա-
կաւորութիւն է յայտնում, (Մեղութ. № 26 և 27):

Շաբաթ չէ անցնում, որ չը լսենք թէ որս տան
վրա յարձակիցին, նրա տունը կողոպտեցին: Եթէ
չեն սխալվում, կարծես հնչող պ. թղթականի տան
վրա էլ են յարձակվել: Ուրեմն քիչ կը նշանակէ
փոխանակ ուղիղ գրելու, չորոգութիւն: Եթէ Հու-
շում այնքան ստատիկ չէ յափշտակութիւնը, գո-
ղութիւնը այդ անորի արժուութեան չորոգին է,
Հարուստների աները նմանվում են անապիկ
և ամար բերդերի, իսկ աղքատների աներում ունի
չը կայ կողոպտելու: Բայց գիւղերում ոչ թէ
մարդու եղած չեղածը, նոյն իսկ հնչող իր գլուխն
էլ ապահով չէ:

Երկրորդ եթէ դեպուստոր կարողանում է խղճ
քաղաքացիներից տարին երկու անգամ փող ժողո-
վել, իր փողոցների նորոգութեան համար, եթէ
կարողանում է ամեն մի տան վրա մի մի լապտեր
ծախել համար 10 ր., որ 3 ր. էլ չարժէ ու մեկէլ նոյն
անպարտք են համարում և նորից ուրիշ լապտերներ
գնում, եթէ կարողանում է բուլվարի համար փող
մտցնել, եթէ կարողանում է քաղաքացիներից
մարդիկ, կամ նոցա փոխառել փող պահանջել,
որպէս ոչ գիւղերը փողոցներում չըլեն, եթէ կա-
րողանում է մականիկին ճանապարհի, բուլվարի
և այլ գործերի համար ձրի բանապահ, եթէ կա-
րողանում է հազար ու մէկ ճանապարհով քաղա-
քից քաղաք փող պահանջել, միթէ չէ կարող և փո-
ղոցների համար օրինաւոր կարգադրութիւն անել
և հոյիկ, որ խոտակ պահեն, վերջապէս միլիւն
քաղաքը զրամագլուխ կամ արդիւնք չունի, որ
կարող լինի գործ դնել քաղաքի անհրաժեշտ պի-
տույքների համար:

Երէկ մեծ հանդէսով բացվեց քաղաքիս բուլ-
վարը: Այս առաջին անգամն է որ Հուշում այնքան
զբոսնող տեսար. մոտ երկու հազար հոգի կը լի-
նէին այդ կին, երեխայ, անապաք որոնց զօրեց
կեանքի մէջ առաջին անգամ լինէր, որ զօրու
էին եկել այնքան բազմութեան մէջ: Պատուա-
նների բառատվոյի երաշխայնութիւնը անում էր հո-
րաւել բուլվարի մէջ: Հուշին կամաց կամաց սկը-
նում է քաղաքի նմանվել, կը տեսնենք արդեօք
քննակիցներն էլ կատարել քաղաքացիների կընձեռ-
վեն, թէ ոչ:

Աղաթանեան

ՆԱՄԱԿ ԶԱՐՈՒՄ

25 մայիս

«Մշակ» 77-րդ համարում ապրիլի 13-ին Գար-
սից դրած նամակը մի տխուր քաղաքացիութեան ա-
րեք ինչպէս մեզ նայեցին էլ շատերի վրա: Այդ
նամակը, որի մէջ նկատագրված էր Գարսի մի
քանի հուղերականների պարտաւոր վարմունքը
հանգուցեալ իրականութեանը կարեւորութեամբ
և պարզապէս անօրին ու առաջ մտղելու դրութիւն
և թաղանքի նշանակութիւնը, մեզ ստիպեց ցա-
ւելու այդպիսի տխուր իրողութեանց վրա և ա-
սելու:—Մենք գիտենք, որ «Մշակ» լրագրի ե-
լուր և միանգամայն ազդու ձայնը բարձրացրեց
դատաւարական ամեն մի ստորին դատաւարի
մարդկանց մէջ, զարթոնեց շատերի մէջ սէր, կա-
րեկցութիւն և ոգորմութիւն դեպի Հայաստանի
ներկայ թուաւ լինված, նրա սովանալ որդոց
արեւմտի նշանակութեանը, շատերին համակցեց «Մի-
ութիւն» բառի նշանակութիւնը, շատ տեղերից
բարձր կրթական անուղի նախապաշարմունքն
ու տարաձայնութիւնները: Հուլիսին նայեցին Հա-
տերին աղօթութեան մի թով մէջ մի մարմին կա-
մուղ: Բայց մինչև ցայժմ անգոր գտնվող աղ-
դելու այդպիսի քննած և լոկ կրուսն ունեցող հո-
ղերականների անտարբեր պրտերի վրա: Այն այդ-
պիսի քաջանախն են, որ իրանք չեն գործում, իսկ
գործողներին էլ խոչնդում են լինում զանազան
կծու հեգնաքննութեամբ: Աղօթիկներն են, որ
թիւղ են տալիս իրենց հայրա ու մի տեսակ կեղ-
տոտ և անպաշտած բառերով պղծորել և խռովել
պարզամտ ժողովրդի խաղաղութիւնը, պրգույն

